

Н. І. Орлова, старш. наук. співроб.,
Літературно-меморіального будинку-музею Т. Г. Шевченка (Київ)
budynok_shevchenka@ukr.net

ТАРАСОВА ОСЕЛЯ НА КОЗИНОМУ БОЛОТІ: ПОЛЕМІКА, ФАКТИ

На основі архівних та літературних джерел проаналізовано історію будинку колезького секретаря І. Житницького, який став тимчасовою оселею Т. Шевченка у 1846 р., з часу зведення і до відкриття в ньому музею Шевченка.

Будинок був побудований 1835 р. за типовим фасадом № 3 – одного зі стандартів для міських, міщанських дерев'яних будинків. За час його існування власник проводив ремонтні роботи: змінив дах, добудував коридор, кам'яний підвал. Це засвідчується документами, наведеними у науковій розвідці, які підтверджують достовірність будинку І. Житницького.

Ключові слова: Будинок-музей Т. Г. Шевченка, І. Житницький, вул. Козине Болото, В. Кричевський.

Наприкінці квітня 1846 р. тимчасовою оселею для Т. Шевченка став будинок київського чиновника І. Житницького на вул. Козине Болото. Назва вулиці похідна від урочища Козине Болото, відомого з часів Київської Русі. З історією цієї садиби пов'язаний рік щасливого життя Шевченка у Києві. Тут він квартирував з поетом О. Афанасьєвим-Чужбинським і художником М. Сажиним з весни 1846 р. до арешту – 5 квітня 1847 р. Уже понад 90-то років у цій будівлі функціонує Будинок-музей Тараса Шевченка (нині – Літературно-меморіальний будинок-музей Т. Г. Шевченка, філія Національного музею Тараса Шевченка).

Один із київських знайомих поета, тоді студент Імператорського університету Св. Володимира, поляк Ю. Беліна-Кенджицький, який не раз гостював у Т. Шевченка, згадуючи про цей будинок у мемуарах, опублікованих у "Gazeta Lwowska" [3] писав, що будинок не зберігся: "Стежка, що веде вгору, поширилася, забудована з обох сторін малими будиночками, тільки на верху серед дерев стоїть ненарушеним той будиночок, де я мешкав. Будинку, де Шевченко співав, – а ні сліду. А скільки ми там

наміряли про федерацію слов'ян!" [4]. Ця думка й досі побутує у літературних джерелах і потребує наукового підтвердження або заперечення.

Авторка статті поставила завданням на архівних матеріалах прослідкувати історію будинку І. Житницького з часу його зведення та перебування тут Шевченка і до відкриття в ньому Будинку-музею Т. Г. Шевченка.

Проблема достовірності будинку І. Житницького на Козиному Болоті, в якому 1928 р. був відкритий музей, була предметом наукових зацікавлень. У 1925 р. художник, завідувач архітектурного факультету Київського художнього інституту В. Кричевський виступив із публікацією "Будинок, де жив Шевченко у Києві" [26, с. 136–138], в якій розповів історію перебування в цій оселі українського поета, дав опис будівлі. Літературознавець В. Щурат [32, с. 186–194] не зміг аргументовано заперечити мемуари Ю. Беліни-Кеджицького, але зауважив: "Одне, значить, тут лише певне, а саме, що Шевченко жив на Козиному Болоті, а це, зрештою, стверджене і спогадами Чужбинського, Аскоченського і інших" [32, с. 193]. Шевченкознавець, тоді науковий співробітник Державного музею Т. Г. Шевченка М. Новицький, у 1950-х рр. займався вивченням історії цього будинку і віднайшов важливі документи. Його розвідка так і не була опублікована через політичну неблагонадійність автора [31]. Знахідки вченого підтвердив завідувач відділом Державного музею Т. Г. Шевченка А. Костенко, посилаючись на неопубліковані матеріали М. Новицького: "Після довгої і наполегливої праці йому [М. Новицькому – Н.О.] вдалося відшукати цінні матеріали про цей будинок у Київському обласному архіві" [24, с. 2]. Його стаття також не була представлена загалу. Яка також не була представлена на загал [24]. Значно збагатилася інформація про історію будинку під час наукової реставрації будівлі музею в 1971–1973 рр. У публікації завідувачки музеєм М. Гайдучок "До історії Будинку-музею Т. Г. Шевченка в Києві" наведено значну кількість цінного архівного матеріалу [2, с. 123–133]. Дуже делікатно прокоментував спогади Ю. Беліни-Кенджицького у дослідженнях шевченкознавець П. Жур, зауваживши, що "подальша його доля (будинку І. Житницького – Н.О.) потребує

додаткового з'ясування [22, с. 87]. Однак, досі достовірної інформації про вигляд будинку, коли тут мешкав Шевченко, ми не маємо.

Поява будинку І. Житницького на карті Києва тісно пов'язана із розбудовою міста у 30–40-х рр. ХІХ ст. 17 січня 1833 р. підписано указ про затвердження генерального плану забудови міста (частково змінений в 1837 р.). Цей план передбачав злиття Старого міста з Печерськом і Подолом.

Згідно з ним новостворену Хрещатицьку площу (Торгову площу) з Софійським майданом мали з'єднувати чотири вулиці: Козине Болото, Софійська, Житомирська та Михайлівська. Планування цих вулиць було проведено без врахування старої забудови, тому частина будинків і дворів були відрізані і не мали виїзду до новопрокладеної вулиці Козине Болото, що спричинило мешканцям значні незручності. Старі, тобто раніше зведені будинки, що не відповідали фасадам, затвердженими будівельним комітетом, – не підлягали ремонту і доживали свого віку, або ж їх зносили.

Для центральних і нецентральних вулиць Києва у Петербурзькому будівельному комітеті були розроблені плани дерев'яних (№ 1, 2, 3) та кам'яних будинків. За їх впровадження й дотриманням норм відповідали Київська губернська будівельна комісія та Комітет по впорядкуванню міста [27, § 18–38].

Забудова Києва, особливо центру, проводилася лише за затвердженими типовими проектами. Центральні вулиці можна було забудовувати будинками № 1 (цегляними або дерев'яними на кам'яному фундаменті) з поліпшеним фасадом. Будівельний комітет земельні ділянки надавав в першу чергу тим особам, які зобов'язалися будувати найкращі будинки. Для будинків № 1 відводилися ділянки не більше 1 тис. сажнів, для № 2 – до 600, № 3 – не більше 300 сажнів. 7 січня 1834 р. затверджено нове "Положення про упорядкування міста", яке передбачало забудову центральних вулиць будівлями класичної архітектури і прокладання нових вулиць. За цим документом передбачено грошова допомога киянам на будівництво з поверненням позики або без повернення (для бідних). У місті були відкриті крамниці будівельних матеріалів.

З архівних джерел відомо, що І. Житницький мав невеликий будинок у районі урочища Козине Болота [14, с. 1]. Згідно з новим планом будівля виявилася відгородженою від новоствореної вулиці Козине Болото і не відповідала нормам забудови вулиці [14, с. 1]. Оціночний акт 1835 р. дає уявлення про цей будинок: "... старая изба деревянная шириною 2 сажени 1 аршин. Длиною 4 ½ сажени, комнат 2, окон со стеклами и ставнями 5, дверей с железными навесами 3, сени 1. Потолок заслан досками, печей вариевых 2, и полугрубок, крыша покрыта дранью под железный гвоздь. Комора из досок в шулы, покрытая дранью с одними дверями, внутри оной имеется погреб на дубовых сваях и покрытый дубовыми досками" [10, с. 1]. Доля старого будинку І. Житницького була такою ж, як і інших, що не відповідали затвердженим фасадам і були відгороджені від вулиці. Він не підлягав ремонту і пішов не злом. Ні в документах, ні в планах садиби власника він надалі не згадувався.

Вдалося також розшукати архівні документи, які засвідчують, що наприкінці 1833 р., а точніше 7 грудня, колезький секретар І. Житницький клопотався перед Київським будівельним комітетом про відведення землі для зведення нового будинку № 2 на вул. Володимирській: "Желая получить место для постройки деревянного № 2 дома, близ Золотих ворот, около казенных магазинов, с восточной оных стороны лежащее, покорнейше прошу Комитет об отводе мне одного на законном основании, с задачею плана и фасада" [14, с. 1]. Збереглися дозвільні документи, що підтверджують позитивне рішення комітету на будівництво Житницьким будинку № 2 на вул. Володимирській. Міському архітекторові було дано завдання скласти план і фасад будинку [14, с. 2–3]. З певних причин Житницький не зміг побудувати будинок № 2 на вул. Володимирській.

Влітку 1834 р. Житницькі розпочали скуповувати землі у сусідів. У липні цього року канцелярист із дворян Янішевський, який мав маєтність у Старому Києві на вул. Козине Болото, звернувся з проханням до Київського будівельного комітету: "По новому распланированию Старого города, от дома моего состоящего в 3-й части по улице Козье болото, отнята весьма значительная часть земли с фруктовыми деревьями, и самая

улиця проведена садом, почему имею честь покорнейше просить Комитет дозволить мне в вознаграждение за потери при распланировке, продать оное место чиновнику 14 класса Житницкому, который купил на той же улице дом, смежный одною стороною с отрезанным от сада моего местом. И не иначе согласен купить, как целостью все заключающее в означенном куске. 1834 года месяца июня 27 дня" [9, с. 1]. Таким чином, це була перша інформація про бажання І. Житницького вже в червні 1834 р. придбати землю сусіда Янішевського для майбутньої оселі на вул. Козине Болото. Губернська будівельна комісія дозволила канцеляристу продати частину землі, відрізану новоствореною вулицею від його садиби, але не в одні руки (тобто Житницкому), а "канцеляристу Янішевському дозволить продати означений кусок землі, но не одному лицу, а так как удобно будет для произведения таковой улице построек, о чем и объявит ему Янішевскому через Киевскую полицию, а Губернскому землемеру предписать означенный кусок освидетельствовать и разделить как удобнее и приличнее будет произвести по улице постройки домов" [9, с. 4]. Отже, І. Житницький мав можливість придбати лише частину землі Янішевського, як місце майбутньої садиби.

Вдалося віднайти в архіві купчу Житницьких на садибу сусідки Марії Бубликової: "18 июля 1834 года за № 2441, киевскими мещанками Марией Мироновой по первому мужу Бубликовой и дочерями ея Парасковией Крижановской и Мариной Козловской, что она наследственный свой дом состоящий на Старом Киеве, по общему согласию продали чиновнику Житницкому за 310 руб. ас." [12; с. 18]. Таким чином, у Житницьких з'явилася можливість збудувати новий будинок на власній землі по лінії вул. Козине Болото.

Незабаром, 7 листопада 1834 р. О. Житницька, дружина І. Житницького, подала у Київський будівельний комітет клопотання про дозвіл побудувати на власній землі будинок та отримати план і фасад дерев'яного будинку № 3 на вул. Козине Болото [8, с. 1]. 13 грудня 1834 р. прохання було задоволене Губернською будівельною комісією "с тем, чтобы означенная

постройка была произведена в течении одного года" і подано на розгляд військовому губернатору [8, 6 зв.].

15 грудня дозвіл на будівництво було підписано генералом від кавалерії генерал-адъютантом графом Левашовим, а 27 грудня 1834 р. київська міська поліція, якій було доручено вести нагляд за будівництвом Житницьких повідомляла Київський будівельний комітет, що отримала необхідні "приписи" для нагляду за будівництвом О. Житницької [8, с. 8].

Отож, Житницькі розпочали будівництво навесні 1835 р., оскільки, як вище зазначалося, на зведення будинку відводилося лише один рік і за невиконанням рішення Київського будівельного комітету вводилися відповідні санкції аж до втрати земельної ділянки під забудову [27, § 33]. Звичайно, господарі поспішали. Згідно з описом оціночного акту на початок липня 1835 р. нова будівля мала такий вигляд: "Сруб для № 3-го дома из сосновых брусев нового леса, длиною 8-м и шириною 4 сажень, на деревянных дубовых сваях высотой 2 сажня 1 $\frac{1}{4}$ аршин, в коем комнат 6, сени 1, прорубов без луток для окон 9-ти. Для дверей 6-ть, потолок застлан новыми досками, в верх онного сруба поставлены кроквы с связью лат. ...На той же усадьбе старая изба" [10, с. 5].

30 травня 1835 р. І. Житницький звернувся до Київського будівельного комітету з метою отримання позики 2000 руб. під заставу новобудови для завершення будівництва: "Надеюсь, посему, в необходимость строить по новообразованной улице, новый дом; тем бодем, что оный вышел третьим от новообразованной на Крещатике, торговой площади, я приступил к постройке онного, который уже срублен и имеет потолок, и употребив на сию постройку две тысячи рублей, составляющих все мое состояние, совершенно не имею никакой возможности к окончанию — [я] нахожусь вынужденным всепокорнейшее просить оный Комитет об отпуске мне двух тысяч рублей, взаимообраз, из вспомогательного капитала, под залог онного дома, для окончания постройки" [10, 1–1 зв.].

Будівельний комітет розглянув прохання Житницького і доручив поліцмейстеру, архітектору, міському голові через присяжних оцінщиків зробити опис даного будинку і визначити

його вартість [10, с. 4]. За їх описом недобудований будинок, що мав 6 кімнат і сіни разом із підготовленими будівельними матеріалами: "Сверх одного имеется разного лесу для покрытия одного дома приготовлено новой дроби 3,500. ...Досок сосновых 9 ар. ...Дубового леса для разных надобностей в 24 штуках. ...Основного круглого лесу 40-к штук ...Гвоздей железных для крыши и прочего 5 пуд. ...Шальовок 80 м ...Для окошек приготовлено тростей дубовых 24. ...Цена этому дому с строением и землею по оценке присяжных оценщиков стоит тысяча пьятсот рублей ассигнациями" [10, 5–5 зв.]. Сума, яка відводилася на позику Житницькому, після оцінки заставної новобудови, складала 500 рублів і була видана Житницькому 9 липня 1835 р. асигнаціями з терміном погашення позики впродовж 12 років [10, с. 8–10]. За "Кредитним актом", окрім погашення позики, вимагалось будівлю "...содержать всегда в исправности, ничего из выстроенного не убавить, повреждения же, в течении времени случиться могущие поддерживать починкою и исправлением, постройки, какие сочтет прибавить вновь, произвести может не иначе, как с разрешения начальства" [10, 12–12 зв.]. Вже з липня цього ж року він був зобов'язаний сплачувати по 57 руб. щороку [10, с. 21].

Варто гадати, що отримавши позику та маючи заготовлені лісоматеріали, Житницькі швидко завершили будівництво. Отже, 1835 р. будинок, який був оформлений на О. Житницьку, побудований за типовим фасадом № 3 – одному із стандартів для міських, міщанських дерев'яних будинків, призначених "...для глухих улиц и переулков" [10; с. 21].

У 1840-х рр. вул. Козине Болото із третьорядних була переведена у вулицю другого розряду. Змінилися вимоги до забудови. Дерев'яні будинки будували на кам'яному підвалі. Власники дерев'яних будинків на дубових палях із дозволу будівельного комітету перебудовували на кам'яний фундамент, іноді змінювали фасади будинків на типові дерев'яні будівлі №№ 1, 2. Не став виключенням також І. Житницький.

Окрім типового проєкту міщанського дерев'яного будинку № 3, який ми вище згадували, уявлення про зовнішній вигляд будинку Житницького дає літографія "Краєвид Старого Києва"

(1850-і рр.) за малюнком М. Сажина 1846 р. [1] (Іл. 1). На першому плані зображений будинок, що відповідає фасаду № 3 – три вікна виходить на вул. Козине Болото, покритий дерев'яною покрівлею – дранню, високий дах вирізняє його серед інших будинків і підтверджує можливість того, що на цей час там були дві кімнати, у яких знаходилася майстерня Т. Шевченка і М. Сажина. Входу в будівлю з вулиці ще немає, скляна галерея також відсутня, але, як видно на гравюрі, відкрита веранда вже існувала. Фасадні вікна з віконницями. Будівля на цегляному фундаменті, підвальних вікон на гравюрі не видно. Будівля огорожена типовим дерев'яним парканом. Саме в такому будинку рік мешкав Т. Шевченко. М. Гайдучок документально довела, що на гравюрі зображений саме будинок Житницького: "Викопіювання 40-х років XIX століття з генплану Києва присадибного місця, що належало колезькому секретарю І. І. Житницькому, знайдене нами, повністю збіглося з викопіюванням з генплану місця будинку і садиби Житницького 1876 року" [2, с. 131].

Поряд із будинком І. Житницького на гравюрі (ліворуч від глядача) зображення будинку, на фасаді якого проглядається 5 вікон з віконницями, інші затінені деревами, з дерев'яною покрівлею та типовою дерев'яною огорожею. Ця будівля викликала наше зацікавлення, оскільки, згідно з документальними матеріалами, має пряме відношення до власності І. Житницького.

Після зведення будівлі 1835 р. на Козиному Болоті, О. Житницька скуповувала землі в сусідів і розширила межі садиби. У 1843 р. вона звернулася в Губернську будівельну комісію з проханням отримати дозвіл на будівництво магазину у вигляді дерев'яного будинку № 1. У клопотанні вона зазначала: "Приобрела с 1834 г. смежные участки земли, с домом моим, состоящим Старокиевской части, по улице Козиное болото; который в том же году выстроен по фасаду утвержденному Господином Воен. Губернатором 15 декабря 1834 г. в виде № 3-го, от унтер-офицерши Литвиновой, от дочери солдата Василия Сергеева Ульяны, вышедшей в замужестве за Губернского Секретаря Ясудовича и от солдатки Ульяны Мельниковой, и желая на сей земле построить по улице в виде

№ 1 дома деревянный магазин" [15, с. 1]. При цьому вона зобов'язувалася "внутри двора сломать существующие ныне службы, для безопасности от пожара выстроить в углу от соседа чиновника Севковского каменные с брандмауерами кухни, и по той же линии, противу вновь приобретенных участков земли во дворе же конюшню" [15, 1–1 зв.]. Ще одне підтвердження про придбання цих земельних ділянок знаходимо у наступному документі: "Дело Киевского нотариального архива "О разделе Иваном Ивановичем Житницким, Анною Ивановною Житницевою, Верою Ивановною Игнатьевою и Мариею Ивановной Зориною имения в Старокиевском участке" [18, с. 7–8]. Ці ділянки Житницькі придбали відповідно у 1837, 1838 та 1841 роках. Незначні проблеми виникли під час отримання дозволу для зведення магазину у вигляді дерев'яного будинку № 1 лише через 6,5 аршин власної землі, які Житницькі раніше надали відгородженням від вул. Козине Болото садибам для проїзду, але які на цей час були зруйновані. На ці 6,5 аршин землі претендував сусід Карамашенко, що межував із Житницькими [16; 19, с. 8]. На початку листопада 1844 р. всі дозвільні документи на будівництво магазину були надані Житницьким. Магазин був збудований на території, яку придбано в солдатики Ульяні Мельникової, що межувала з міщанином Карамашенком. Зрештою, магазин був збудований впродовж року, згідно з § 32 [27] і вже був на території садиби Житницьких, коли тут мешкав Шевченко із друзями.

Підтверджує цю версію документ "План усадебному месту, состоящему в Старокиевской г. Киева части по Козино-Болоцкой улице принадлежащему Коллежскому Секретарю Ивану Житницкому с означением находящихся на оном построек" [18, с. 20] (Лл. 2). Документ виготовлений міським архітектором 9 червня 1852 р. на замовлення колезького секретаря І. Житницького. На цей час садиба займала територію 369 кв. сажень із позначенням будівель: "А) Дерев.: Дом к коему предпол. пристройка двух окон. Б) Дерев.: Магазин пред. в преобраз. в № 1-ый дом. С) Дерев.: Сарай и Конюшни. Усадьба сия предназначена для частных построек" [17, с. 20]. План підготував Київський міський землемір Л. Шмигальський. Із усього

вищевикладеного приходимо до висновку, що на гравюрі "Вигляд старого Києва" зображені будівлі Житницького: дерев'яні будинок і магазин, які існували за перебування в оселі Т. Шевченка.

Житловий будинок на означеному плані зазнав певних змін. Уже добудована веранда, але вона значно відрізняється від нинішньої: менша, і як зазначено в плані 1852 р., складається із двох вікон. Певні зміни відбулися у його зовнішньому вигляді.

З архівної справи відомо про клопотання І. Житницького від 25 вересня 1847 р. щодо ремонту даху: "Деревянная крыша, на доме моем, состоящем в старокиевской части по улице Козье болото, пришла в ветхость, почему необходимо мне построить новую деревянную из драни крышу, потому всеподайнейше прошу к сему прошению дабы повелено было позволить мне построить на доме моем новую деревянную крышу" [16, с. 1]. Дозвіл на ремонтні роботи був отриманий, але з приписом "при том настоятельно понудить его к окончанию начатого с давнего времени постройкию сарая при том доме" [16, с. 4]. І. Житницький у 1848 р. збудував новий дерев'яний дах лише на одній половині будинку, оскільки "по причине скудных моих средств по настоящее время оставалась обветшала" [16, с. 9]. Продовжив роботу над другою половиною даху в 1851 р. Але в нього з'явилися проблеми зі старшим поліцейським Бавікіним, який заборонив ремонтні роботи у зв'язку з тим, що "что хотя чиновнику Житницкому предписанием Киевской Губернской Строительной Дорожной Комиссии от 27 ноября 1847 года за № 6770 последовавшим и разрешено на доме его исправлять крышу, но как он таковым разрешением до настоящего времени не воспользовался, то исправление крыши ему и воспрещено, принимая в основание, что в столь немалое время при постоянном улучшении города возведением приличных зданий, могли произвести по строительной части различные изменения, а следовательно, и прежние распоряжения Строительной комиссии в настоящее время могут заменяться другими [16, 8–8 зв.]. У листопаді 1851 р. дозвіл на продовження ремонтних робіт був отриманий і власник зміг завершити перекриття даху [16, с. 12].

У наступному 1852 р. колезький секретар І. Житницький подав у Губернську дорожню і будівельну комісію прохання: "На

усадьбе от Мельниковой приобретенной я предполагал произвести постройку деревянную в виде номера 1 дома (магазин), но ныне желая преобразовать это строение в дом № 1-го на каменном полуэтаже, представил планы усадьбы, составленные 3-го декабря 1834 года и 14 декабря 1843 года, равно фасады дому и магазину" [18, 1–1 зв.]. Це саме той документ, про який писав П. Жур: "У 1852 році, коли Житницький заявив про свій намір його побудувати, колишній дім, зведений у 1835 році, – той, у якому в 1846 році квартирував Шевченко, – ще існував. Подальша доля його потребує додаткового з'ясування" [22, с. 87].

Але тут спритність підвела І. Житницького. Він не зміг надати у Київську будівельну і дорожню комісію у відповідь на її рішення від 15 липня 1852 р. фасад у 2-х примірниках для проведення змін у будинку і перетворення магазину в дерев'яний будинок № 1 на кам'яному фундаменті. Вище ми розглядали план садиби І. Житницького із дерев'яними будинком № 3 і магазином, виготовлені землеміром Л. Шмигальським 9 червня 1852 р. [17, с. 8–20]. Київська будівельна і дорожня комісія прийняла рішення повернути І. Житницькому документи [17, с. 13]. Таким чином, І. Житницький не отримав права на зміни у своїх будівлях. Виявилося, що він досі не вступив у право володіння землею і будинками після смерті О. Житницької, хоча пройшло майже дві "земские давности". Другою причиною був рапорт Київської міської поліції від 31 грудня 1853 р. про те, що він заборгував "титулярному советнику Шийко по заємному письму 600 руб. сребр." [17, с. 14]. Згідно з розпорядженням Київського губернського правління від 19 серпня 1855 р. "об описании имущества в публичную продажу, жительствующего в ведомстве сей части Коллежского секретаря Ивана Житницкого, на удовлетворение должных им Житницким по заємному письму 600 руб. серебром Действительному Статскому Советнику Шийко, как же у чиновника Житницкого движимости, соразмерно долгу, не оказалось, то описан его дом, состоящий по улице Козье болото" [17, 18–18 зв.]. Отож, ніяких зовнішніх змін у будинку І. Житницького не відбулося.

На малюнку В. Кричевського, з фотографії Г. Чугаєвича 1860 р., що знаходилася в колекції О. Сімзен-Сичевського, спостерігаються невеликі трансформації, що відбулися з будинком

[25, с. 137] (Іл. 3). Вхід в оселю, як і раніше, знаходився з внутрішнього двору, але до нього добудований тамбур, покритий двохсхильним дахом. У шпилі його фронтона зроблено вікно. Праворуч від тамбура – вже крита галерея, так звана, "шкляна", засклена в невеликих і частих віконних рамах. Ліворуч від входу вікно із лиштвами і дерев'яними віконницями. Покрівля будинку тесова, на огорожі з воротами також тесовий дашок.

Зовнішній вигляд будинку також описаний у "Списке владельцев недвижимых имуществ Старокиевской части" за 1863 і 1864 рр., де зазначено, що він "... на каменном полуэтаже, крытый тесом" [7, с. 63; 8, с. 68–69]. На генплані 1876 р. (Іл. 4) Старокиївської частини міста зображена садиба І. Житницького з описом площі зайнятої будівлями. Місце розташування магазину зайняв сад, житловий будинок на своєму місці, має довгу веранду ("шклян" галерею), біля якої з внутрішнього двору на вході – критий ганок. Позначені господарські приміщення на території садиби.

Детальний опис садиби зі всіма будівлями знаходимо у документі зі збору податків 1884–1885 рр. [12, с. 3]. Тут зазначені загальні розміри ділянки – 325 кв. сажень, будинку – 32 кв. сажні, коридор (веранда) – 5 кв. сажень. У будинку 6 кімнат, в мезоніні – 2 кімнати (там знаходилася майстерня Т. Шевченка), в нижньому цегляному півповерсі – 4 кімнати, кухня та пральня. Тесову покрівлю вже замінено на бляшану.

Після смерті дружини, І. Житницький володів садибою на вул. Козине Болото "более двух земских давностей", як ми згадували, не маючи документів на право власності. 22 січня 1863 р. він звернувся до міського магістрату і повітового суду з проханням, документами та свідченнями сусідів, щоб отримати офіційне право на власність. Рішення, нарешті, було прийнято на його користь: "Городовой Магистрат обще с Уездным судом полагает: таковую усадебную землю признать собственностию его Житницкого с выстроенным им на оной домом, с правом полного и свободного распоряжением, и о вводе его Житницкого владение таковою землею и домом отнестись с прописанием сего доклада в Старокиевскую часть и просить подлинный вводный лист прислать в сей Магистрат, а копию с оного выдать

просителю Житницкому о чем уведомить Киевскую Квартирную Комиссию и Городскую Думу, прибить объявление у дверей Магистрата и экземпляр такового представить в Киевскую Палату Гражданского Суда" [5, с. 137; 18, с. 7]. Отож, він став "единственным и законным владельцем поименованных усадьбы и дома".

Право власності на садибу з усіма будівлями після смерті І. Житницького "умершего 18 октября 1889 г. Кол. Секр. Ив. Ив. Житницкого припечатаны в прибавлении к № 98 С. Петербургских объявлений 7 декабря 1889 г." перейшло до його дітей: Івана, Анни, Віри і Марії. Згідно з законами того часу "ближайшее право наследования после отца принадлежит законным его детям мужского пола. А каждая дочь при живых сыновьях получает из всего наследственного недвижимого имения четырнадцатую часть, а из движимого восьмую часть" [28, § 1127, 1130].

Спадщина була оцінена в 28500 руб. та розділена між нащадками: "по четырнадцатая часть каждой", тобто по 2 тис. руб. Анні Житницькій, Вірі Ігнат'євій і Марії Зориній, а "Ивану Житницкому утверждается в остальных частях. За наследователем же кол. Секр. Ив. Ив. Житницким приписанное имение, как владимое им безспорно" [11, с. 137; 18, с. 4]. Податки і борг 500 руб. заплатив І. Житницький. Він вступив у право власності за рішенням Київського окружного суду "вводный лист на ввод во владение инж. Пут. Сообщения Ив. Ив. Житницкого усадебным участком 325 кв. сажень домом и другими постройками от 28 февраля 1891 года" [11, с. 137; 18, с. 21]. До уваги суду був наданий план садиби 1876 р., за яким територія складала 325 кв. сажень з будівлями: "А. Существующий деревянный на каменном этаже с мезонином во двор дом, на котором предполагается перекрыть крышу железом. В. Существующий деревянный сарай. С. Существующие деревянные навесы. Усадьба эта состоит по линии улицы причисленной по расписанию к первому разряду" [11; 18, с. 18]. Саме в цей час, а точніше, 1894 р. вул. Козине Болото на прохання мешканців була перейменована на Хрещатинський провулок.

У 1900 р. інженер шляхів сполучення І. Житницький продав інженеру А. Тильтіну частину садиби 165 кв. сажень, саме ту

частину, на якій раніше розташовувався магазин [18, с. 7]. Другу частину садиби 167 кв. сажень із житловим будинком він продав 21 квітня 1906 р. через довірену особу дворянку Каллісту Суровцову дочці купця "Софії Павловне Петерсон, действующая за себя, живущие в городе Киеве, по Крещатинскому провулку ... в доме № 7" [18, с. 7–8].

З 1917 р. будинок перейшов у комунальну власність міста і був заселений мешканцями. Дослідник київської архітектури, мистецтвознавець Ф. Ернст уклав реєстр історичних пам'яток Києва, до якого в 1918 р. було занесено будинок І. Житницького. За часів Гетьманату П. Скоропадського він порушив перед Українською Академією наук питання про збереження будинку як пам'ятки історії та культури.

Професор Київського художнього інституту, архітектор В. Кричевський у 1923 р. дав завдання своєму учню Ф. Титаренку зробити обміри будинку. Окрім того, Титаренко зібрав спогади його мешканців та брата колишньої власниці П. Петерсона про перебування тут Шевченка [30].

У 1925 р. В. Кричевський виступив із публікацією, в якій наголосив на необхідності створення у будинку Житницького меморіальної пам'ятки: "Треба довести його до ладу і зафіксувати, що в будинку жив Шевченко, і варто було б улаштувати будинок Шевченка на "Козиному болоті" з хатою-читальнею, музеєм і т. д." [25, с. 138]. Його ініціативу підхопила ВУАН. Відповідно до розпорядження Київського окружного 1925 р., будинок було звільнено від мешканців і передано в Академію наук, а рішенням від 4 листопада 1927 р., за сприяння Всеукраїнської Академії наук передано Київській філії Інституту Тараса Шевченка. Як зазначав дійсний член Інституту Тараса Шевченка В. Міяковський: "Широкі урядові зв'язки О. К. Дорошкевича допомогли йому легко добитися постанови про передачу занедбаного будинку на Хрещатинському провулку" [26, с. XII].

У березні 1925 р. згідно з рішенням Київського Округконкому були виділені кошти на виготовлення меморіальної дошки та її установлення на будинку [19, с. 5]. Цю подію зафіксував у

щоденнику Єфремов у записі від 22 березня: "Прибивали мармурову дошку на будинкові, де жив Шевченко (на Козинці, чи то по-теперішньому – на Хрещатинському переулку, № 8-а) ... На додачу, на будинкові стільки наліплено глини, що гвинти йшли мов у тісто і довелося бігати по довші і ті теж не досягли до живого "тіла" будинку. Народу зібралося чимало..." [23, с. 211–212].

У серпні цього ж року окрвиконком прийняв рішення надати кошти для ремонту будинку, який необхідно було узгодити з Академією наук і художником Кричевським. У поданні Академії наук від 13 січня 1927 р. зазначалося: "...ремонт этот начался в октябре 1924 года, но в феврале 1925 года его почему-то остановили. С этого времени дом стоит с неоконченной крышей, с разобранными печами, с необмазанными стенами" [20, с. 3]. В. Міяковський писав, що через недостатність коштів на реставрацію на допомогу прийшли "архітектор К. Мощенко, Завідувач Музею діячів Є. Я. Руданська і найбільше професор В. Кричевський" [26, с. IX].

У витязі з протоколу засідання президії Київського окружного Виконавчого Комітету IX-го скликання від 22 лютого 1927 р. записано: "Доручити Окркомгоспові реставрувати будинок № 3 на Хрещатинському завулку, де жив Т. Г. Шевченко, за рахунок кошторису 1926/27 року. Разом з тим доручити Секретаріатові ОВК, в погодженні з Комісією Охорони пам'яток старовини та мистецтва при ВУАН, встановити форму дальшого збереження цього будинку" [29, с. 94].

За проектом В. Кричевського впродовж 1924–1927 рр. проведено ремонт та реставрацію будівлі. Кошти у розмірі 18 тис. крб були виділені Київським Окружним виконавчим комітетом, міською радою та Народним Комісаріатом Освіти (зокрема Упрнаука) [26, с. XIII]. Ще до реставрації у статті В. Кричевський дав опис змін у будинку, які були внесені під час ремонтних робіт попередніми господарями будинку [25, с. 138]. Згідно з описом фасад по вулиці виходить на південно-західний бік і мав явні сліди пізнішого "облагорожування". Змінено лиштви на фасаді, вони з різьбою а la gres, з кронштейнами і карнизами. Двері ренесансові, а над ними так званий "фальшивий

фронтон". Фасадні кутки облицьовані пілястрами – все столярної роботи. Замість гострого фронтона – аттик. Сліди переробки спостерігалися на парадному вході і в кімнатах. До мезоніну зроблений вхід з вулиці [25, с. 137]. Як вірно висловилася М. Гайдучок, "прикрашування архітектурного вигляду будинку відбулося під час господарювання в ньому С. Петерсон" [2, с. 131].

Під час реставрації були зняті частково сліди пізнішого нашарування: залізний дах було замінено на тесовий, замінено лиштви на вікнах, знято кронштейни і карнизи, зроблено на північно-західній частині гострий фронтон, як на фотографії Г. Чугаєвича. Один димар знятий, а інший змінений. Відновлено планування кімнат за свідченнями старожилів.

Реставрація, якщо порівняти з обмірами Ф. Титаренка та фотографією будинку до і після неї, була виконана лише частково через брак коштів. Так, наприклад, В. Кричевський не змінив конфігурацію фронтона, який виходив на південно-східний подовжений фасад та дерев'яне оформлення на полі фриза головного фасаду, не знищенні дерев'яні наріжні пілястри. Залишилися від пізніших перебудов вихідні на вулицю двері.

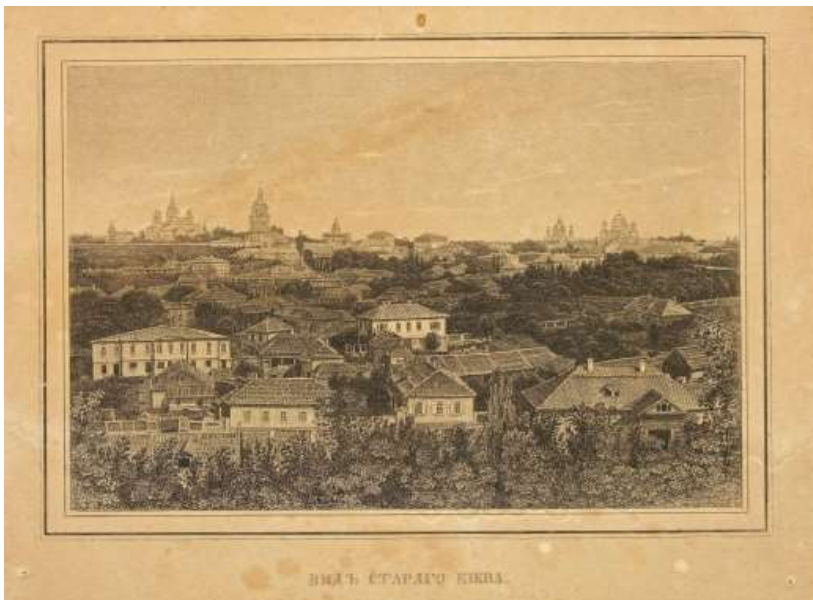
Після завершення реставраційних робіт у 1927 р. було встановлено меморіальну дошку з написом: "В цьому будинкові жив Т. Шевченко 1846 року" [26, с. XV].

4 листопада 1927 р. в будинку було відкрито музей-виставку. Через рік музей-виставку перетворено на Будинок-музей Тараса Шевченка, офіційне відкриття якого відбулося 10 листопада 1928 року. Наукове керівництво побудовою експозиції здійснював В. Міяковський, який став першим директором музею.

Отже, виходячи із вищевикладеного матеріалу, ми прийшли до таких висновків. Наприкінці квітня 1846 року Т. Шевченко і його друзі: поет О. Афанасьєв-Чужбинський і художник М. Сажин рік мешкали в будинку київського чиновника І. Житницького на вул. Козине Болото, де нині функціонує Літературно-меморіальний будинок-музей Т. Г. Шевченка. Польський письменник Ю. Беліна-Кенджицький відвідав Київ 1862 р. і в спогадах зазначив, що будинок Житницького не зберігся.

Авторка статті проаналізувала архівні матеріали щодо історії будинку І. Житницького з часу його зведення та перебування тут Шевченка і до відкриття в ньому Будинку-музею Т. Г. Шевченка і прийшла до результатів.

Будинок був побудований 1835 р. за типовим фасадом № 3 – одному із стандартів для міських, міщанських дерев'яних будинків. За час його існування власник проводив ремонтні роботи: змінив дах, добудував коридор, добудував кам'яний підвал. Цілий ряд документів, наведених у науковій розвідці, підтверджують достовірність будинку І. Житницького, який став тимчасовою оселею Т. Шевченку в 1846 р. Його зовнішній вигляд на час перебування поета був таким, як на гравюрі "Краєвид Старого Києва" (1850-і рр.) за малюнком М. Сажина 1846 р. Саме зміни в реконструкції будівлі спричинили до того, що Ю. Беліна-Кенджицький не впізнав його у 1862 р.

Іл. 1. Краєвид Старого Києва. 1850-і рр.
Літографія за мал. М.Сажина 1846 р.

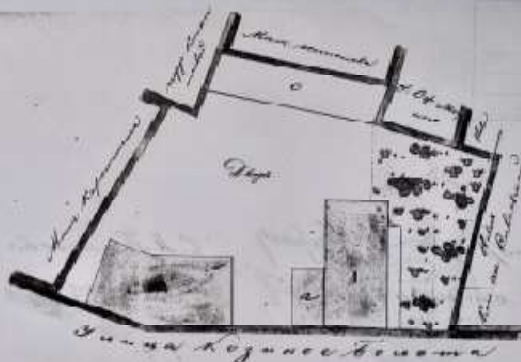
ПЛАНЪ УСАДБИНОМУ МЪСТУ

отставшему в Самарской губернии
в Казанской уезде
приказавшему Казанскому Казанскому Казанскому
и служившему в Казанском Казанском Казанском
Войска в Казанском Казанском Казанском
Самарской губернии Казанского Казанского Казанского

Союзники Таситровцев

[illegible]

1857
 1858
 1859
 1860
 1861
 1862
 1863
 1864
 1865
 1866
 1867
 1868
 1869
 1870
 1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311

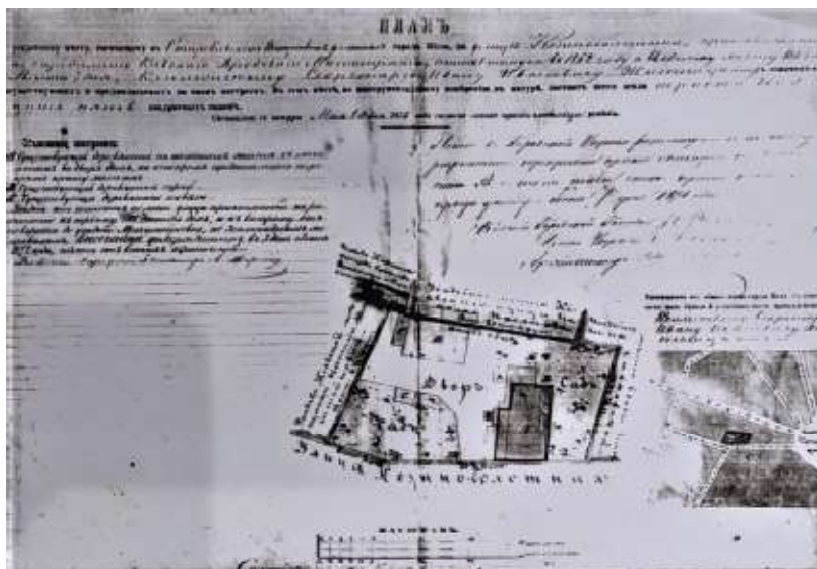

Amalie Friederike Auguste

Іл. 2. План садиби І. Житницького 1852 р.

Іл. 3. Будинок І. Житницького. Рис. В. Кричевського
з фотографії Г.Чугасвича 1860 р.

Іл. 4. План садиби І. Житницького з генплану
Старокиївської частини м. Києва 1876 р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. БМШ. Красвид Старого Києва. Літографія за мал. М. Сажина. 1846 р. Г–280.
2. Гайдучок М. М. До історії Будинку-музею Т. Г. Шевченка в Києві / Питання шевченкознавства. Т. Г. Шевченко і його сучасники / За ред. чл.-кор. АН УРСР Є. П. Кирилюка. – Київ: "Вища школа", 1978. – С. 123–133.
3. Gazeta Lwowska. – 1918. – №№ 38, 42, 50, 64.
4. Gazeta Lwowska. – 1918. – № 50.
5. Державний архів міста Києва (КМДА). – Ф. 1. – Оп. 1. – Од. зб. 2498.
6. Державний архів міста Києва. – Ф. 17. – Оп. 5. – Од. зб. 666 (1863 г.).
7. Державний архів міста Києва. – Ф. 17. – Оп. 5. – Од. зб. 673 (1864 г.).
8. Державний архів міста Києва. – Ф. 19. – Оп. 4. – Од. зб. 13 (1834 г.).
9. Державний архів міста Києва. – Ф. 19. – Оп. 4. – Од. зб. 15 (1834 г.).
10. Державний архів міста Києва. – Ф. 19. – Оп. 4. – Од. зб. 16 (1834 г.).
11. Державний архів міста Києва. – Ф. 30. – Оп. 1. – Од. зб. 56.
12. Державний архів міста Києва. – Ф. 163. – Оп. 46. – Од. зб. 77 (1884–1885 г.).
13. Державний архів Київської області (ДАКО). – Ф. 1. – Оп. 41. – Од. зб. 44770 (1847 г.).
14. Державний архів Київської області. – Ф. 1. – Оп. 42. – Од. зб. 37757 (1833 г.).
15. Державний архів Київської області. – Ф. 1. – Оп. 42. – Од. зб. 30414 (1843 г.).
16. Державний архів Київської області. – Ф. 1. – Оп. 42. – Од. зб. 37641 (1847 г.). – 17 арк.
17. Державний архів Київської області (ДАКО). – Ф. 41. – Оп. 1. – Од. зб. 1190. – 19 арк.
18. Державний архів Київської області. – Ф. 84. – Оп. 1. – Од. зб. 377. – 22 арк.
19. Державний архів Київської області. – Ф. 112. – Оп. 1. – Од. зб. 7983 (1925 р.).
20. Державний архів Київської області. – Ф. 112. – Оп. 1. – Од. зб. 7983 (1927 р.).
21. Державний архів Київської області. – Ф. 1542. – Оп. 1. – Од. зб. 403, 465.
22. Жур П. В. Шевченківський Київ / П. В. Жур. – К.: Дніпро, 1991. – 287 с.: іл.
23. Єфремов С. Щоденники 1923–1929. (Серія "Мемуари") / С. Єфремов. – К.: Газета "Рада", 1997. – 848 с.: іл.
24. Костенко А. Нові документи про будинок Т. Г. Шевченка. Стаття. Автограф. / А. Костенко. – ЦДМАЛМ України. – Ф. 1. – Оп. 1. – Од. зб. 410. – 3 арк.
25. Кричевський В. Будинок, де жив Т. Г. Шевченко у Києві / В. Кричевський // Україна. – К., 1925. – № 1–2. – С. 136–138; іл.
26. Міяковський В. Будинок-музей Т. Шевченка / В. Міяковський // Будинок-музей Шевченка в Києві 1928: Путівник – Київ, 1929. – І–ХVI+45 с.: іл. – С. XI–ХVI.
27. Полное собрание законов Российской империи. Собрание второе. Отделение I. От № 6685–7379. – Санкт-Петербург: Типография Второго отделения Собственной его императорского величества канцелярии, 1835. – Том IX: 1834. – 888 с.
28. Полное собрание законов Российской империи. Собрание второе. Отделение I. От № 7717–8356. – Санкт-Петербург: Типография Второго отделения Собственной его императорского величества канцелярии, 1835. – Том X: 1836. – 917 с.
29. Т. Г. Шевченко у документах і матеріалах / Під ред. Д. Д. Копиці. – К.: Держ. вид-во політ. літер. УРСР, 1950. – 515 с.

30. Титаренко Ф. Довідка про Будинок-музей Т. Г. Шевченка в Києві / Ф. Титаренко // Архітектура Радянської України. – К., 1939. – № 5.
31. ЦДАМЛМ України. – Ф. 1. Архів М. М. Новицького. – Оп. 1. – Од. зб. 1–395.
32. Щурат В. Г. Вибрані праці з історії літератури / В. Г. Щурат. – Київ: Видавництво АН УРСР, 1963. – 333 с.+ порт. – С. 186–194.

REFERENCES

1. BMSH. Kraievyd Staroho Kyieva. Litografii za maliunkom M. Sazhyna 1846 r. H–280. (in Ukrainian).
2. Haiduchok M. Do istorii budynku-museiu T. H. Shevchenka v Kyievi // Pytannia shevchenkoznavstva. T. H. Shevchenko I yoho suchasnyky / Za red. Chl.-kor / AN YRSR Ye. P. Kyryliuka. – Kyiv: Vyshcha shkola, 1978. – s. 123–133. (in Ukrainian).
3. Gazeta Lwowska. – 1918. – №№ 38, 42, 50, 64. (in Ukrainian).
4. Gazeta Lwowska. – 1918. – № 50. (in Ukrainian).
5. Derzhavnyi arkhiv mista Kyieva (KMDA). – F. 1. – Op. 1. – Od. zb. 2498. (in Ukrainian).
6. Derzhavnyi arkhiv mista Kyieva. – F. 17. – Op. 5. – Od. zb. 666 (1863 g.). (in Ukrainian).
7. Derzhavnyi arkhiv mista Kyieva. – F. 17. – Op. 5. – Od. zb. 673 (1864 g.). (in Ukrainian).
8. Derzhavnyi arkhiv mista Kyieva. – F. 19. – Op. 4. – Od. zb. 13 (1834 g.). (in Ukrainian).
9. Derzhavnyi arkhiv mista Kyieva. – F. 19. – Op. 4. – Od. zb. 15 (1834 g.). (in Ukrainian).
10. Derzhavnyi arkhiv mista Kyieva. – F. 19. – Op. 4. – Od. zb. 16 (1834 g.). (in Ukrainian).
11. Derzhavnyi arkhiv mista Kyieva. – F. 30. – Op. 1. – Od. zb. 56. (in Ukrainian).
12. Derzhavnyi arkhiv mista Kyieva. – F. 163. – Op. 46. – Od. zb. 77. (1884–1885 gg.). (in Ukrainian).
13. Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti (DAKO). – F. 1. – Op. 41. – Od. zb. 44770. (1847g.). (in Ukrainian).
14. Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti. – F. 1. – Op. 42. – Od. zb. 37757 (1833 g.). (in Ukrainian).
15. Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti. – F. 1. – Op. 42. – Od. zb. 30414 (1843 g.). (in Ukrainian).
16. Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti. – F. 1. – Op. 42. – Od. zb. 37641 (1847 g.). – 17 ark. (in Ukrainian).
17. Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti. – F. 41. – Op. 1. – Od. zb. 1190. – 19 ark. (in Ukrainian).
18. Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti. – F. 84. – Op. 1. – Od. zb. 377. – 22 ark. (in Ukrainian).
19. Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti. – F. 112. – Op. 1. – Od. zb. 7983 (1925 g.). (in Ukrainian).
20. Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti. – F. 112. – Op. 1. – Od. zb. 7983 (1927 g.). (in Ukrainian).

21. Derzhavnyi arkhiv Kyivskoi oblasti. – F. 1542. – Op. 1. – Od. zb. 403, 465. (in Ukrainian)
22. Zhur P. Shevchenkovskiy Kyiv. – K.: Dnipro, 1991. – 287 s. : + il. (in Ukrainian).
23. Yefremov S. Shchodennyky 1923–1929. – K.: Haseta "Rada", 1997. – 848 s.: il (Serii "Memuary"). (in Ukrainian).
24. Kostenko A. Novi dokumenty pro budynok T. H. Shevchenka. Stattia. Avtohrاف. – TsDAMLM Ukrainy. – F. 1. – Op. 1. – Od. zb. 410, – 3 ark. (in Ukrainian).
25. Krychevskiy V. Budynok, de zhyv T. H. Shevchenko u Kyivi // Ukraina. – K., 1925. – № 1–2. – S. 136–138: ij. (in Ukrainian).
26. Miiakovskiy V. Budynok-muzei T. H. Shevchenka // Budynok-muzei T. H. Shevchenka v Kyievi 1928: Putivnyk. – Kyiv, 1929. – I–XVI+45 s.: il. – S. XI–XVI. (in Ukrainian).
27. Polnoe sobranii zakonov Rossiiskoi Imperii. Sobranie vtoroe. Otdeleniie 1. Ot № 6685–7379. – Sankt-Peterburg: Tipografiia Vtorogo otdeleniia Sobstvennoi ego imperatorskogo velichestva kantseliarii, 1835. – Tom IX: 1834. – 888 s. (in Russian).
28. Polnoe sobranii zakonov Rossiiskoi Imperii. Sobranie vtoroe. Otdeleniie 1. № 7717–8356. – Sankt-Peterburg: Tipografiia Vtorogo otdeleniia Sobstvennoi ego imperatorskogo velichestva kantseliarii, 1835. – Tom X: 1836. – 917 s. (in Russian).
29. T. H. Shevchenko u dokumentakh I materialakh / Pid red. D. D. Kopytsi. – K. : Derzh. Vyd-vo polit. Liter. URSR, 1950. – 515 s. (in Ukrainian).
30. Tytarenko F. Dovidka pro Budynok-muzei T. H. Shevchenka v Kyievi // Arkhitektura Radianskoi Ukrainy/ – K., 1939. – № 5. (in Ukrainian).
31. TsDAMLM Ukrainy. – F. 1. Arkhiv M. M. Novytskoho. – Op. 1. – Od. zb. 1–395. (in Ukrainian).
32. Shchurat V. G. Vybrani pratsi z istorii literatury. – Kyiv: Vydavnytstvo AN URSR, 1963. – 333 s.+ port. – S. 186–194. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 23.10.21

N. I. Orlova, Senior Researcher
Kyiv Taras Shevchenko's Memorial House-Museum (Kyiv)
budynok_shevchenka@ukr.net

TARAS'S HOME ON THE KOZYNE BOLOTO: POLEMICS, FACTS

From the end of April 1846 the house of the Kiev official I. Zhytnyskyi on Kozyne Bolote street became for one year a temporary residence for T. Shevchenko and his friend (poet O. Afanasiev-Chuzhbinsky and artist M. Sazhin). Polish writer Yu. Belina-Kenjitsky, who was a student of the Imperial University of St. Vladimir, acquaintance of T. Shevchenko, who repeatedly visited him, noted in memoirs that in 1862 visiting Kiev, he saw that the house I. Zhytnyskyi is not preserved.

The problem of reliability of the house I. Zhytnyskyi on Kozyne Boloto street, in which November 10, 1928 the House-Museum of T. Shevchenko was opened, was the subject of scientific interest of researchers V. Krychevsky, V. Shchurat, M. Novitsky,

M. Gaiduchok, P. Zhura and others. However, reliable information about the appearance of the house, when here we do not have Shevchenko.

The author of the article set the task on archival materials to trace the history of the house I. Zhytnytskyi from the time of its construction and stay here Shevchenko and until the opening of the House-Museum T. G. Shevchenko.

The following results are presented in the scientific intelligence. The house was built in 1835. on a typical facade № 3 – one of the standards for urban, burial wooden houses. During its existence, it has undergone some changes. With the permission of the Kiev Road and Construction Commission, I. Zhytnytskyi carried out repairs: changed the roof, completed an open veranda. During the poet's stay in it, the idea of the appearance of the house, in addition to the typical project of a wooden house № 3, gives an engraving "View of old Kyiv" (1850-ies) according to a picture of M. Sazhin, a photo of Chugayevich in 1860. Confirmation of the reliability of the house I. Zhytnytskyi there are also plans of estates 1852, 1876, lists of owners, documents on payment of taxes. Residential, descriptions of the building during the sale of heritage 1900 and 1906 engineer of communication routes I. Zhytnytsky – son of I. Residential. All these documents confirm the authenticity of the house I. Zhytnytskyi, where Shevchenko lived in 1846. It was the changes in the reconstruction of the building that caused Yu. Belina-Kenjitsky did not recognize him in 1862. In 1924–1927 biennium under the leadership of V. Krychevsky was repaired and restored the house.

Keywords: *House-museum of T.G. Shevchenko, I. Zhytnytskyi, Kozyne Bolote street, V. Krychevsky.*